

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

48. De Ecclesiis Ædificandis, vel reparandis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

tum certi dies erant præfiniti, quibus debebant abstinere ab ingressu templi, iisque expletis certum purificationis modum observare. *Levit. 12.* postquam verò illuxit veritas Evangelij, & evanuit umbra ac præfiguratio legis, non teneatur mulier amplius ex præcepto illo ab ingressu Ecclesiæ abstinere, si tamen velit ex veneratione id facere, non est improbanda ejus devotio. Sicut hodierno usu Ecclesiæ mulieres puerperæ solent certam benedictionem ante ingressum accipere. Sed authores, quos legi, non meminerunt alicujus præcepti circa hanc benedictionem. De usu conjugij post puerperium videri poterit *Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 22.* allegatur hoc *cap. un.* ad probandum, quòd leges caremoniales veteris Testamenti per adventum Christi expirarint. De quo dictum est supra Lib. I. in Tit. *de Constitutionibus. §. 1. n. 4. & 5.*

TITULUS XLVIII
De Ecclesiis ædificandis
 vel reparandis.

SUMMARI A.

1. Ecclesia quid?
2. De variis Ecclesiarum appellationibus.
3. Episcopus in ædificatione Ecclesie debet ponere primum lapidem, potest tamen delegare.
4. Ad ædificandam Ecclesiam requiritur consensus Episcopi.
5. An Episcopus licentiam concedere valeat privata Oratoria construendi?
6. Etiam requiritur dos congrua.
7. De forma Ecclesiarum, & versus quam Mundi plagam erigendum primum altare.
8. De reparatione Ecclesiarum ruinosarum.
9. Quomodo Ecclesie Parochiales ruinosæ reparandæ.
10. Materialia destructæ Ecclesie in profanos usus possum converti.
11. Cæmeterium ab Episcopo non potest profanari.
12. Destructa Ecclesia non amittunt privilegia vel indulgentia.

Ecclesiam hoc loco accipimus non pro collectione seu congregatione Catholicorum, sicut ex Græca interpretatio ne vocatur *in c. Ecclesia. 3. de Constit. ad. 1.* quàm sumpã denominatione contentum suo contento pro ipso materiali & materialiter templo Dei, & de orationis domo, ad quam fidelium multitudo congregatur.

Solet autem Ecclesia varijs nominibus jure nostro compelli: aliquando dicitur *Basilica*; aliquando *Cathedralis*, aliquando *Collegiata*; aliquando *Regularis*; aliquando *Matrix* aut *filialis*; aliquando *Episcopalis* & *Parochialis*.

Basilicam templum non consecratum dicitur Panorm. *in v. lib. tit. de Constit. ad. cum gl. in c. 1. de Relig. dom. alij Ecclesia principalem seu Regiam Græco vocabuntur notari sentiunt, ad quam numerum Præpositi divini Officij causâ ventitare coguntur. Barb. Jur. Eccles. un. lib. 2. c. 1. n. 10.*

Cathedralis vocatur, quæ est sedes Episcopi & principalis Parochia totius civitatis & diocesis, & in eâ est concurrentis jurisdictionis cum omnibus inferioribus Parochiis ibidemque omnibus diocesanis Sacramentis ministrari possunt. Barb. Jur. Eccles. un. lib. 1. cap. 23. num. 19.

Collegiata dicitur, in quâ sedet aliquo ut caput, & Clerici, vel Canonici ut membra, qui congregantur capitulariter ad dandum Sigillum & arcam communem. Barb. l. 2. c. 6. n. 6.

Regularis intelligitur erecta pro collectione Religiosorum sub certâ & a Sede Apostolica approbatâ Regulâ viventium, quæ de re partim Insuperius in Tit. XXXIX. XXXVI. & XXXVII. & videri poterit *Boia. de Offic. Ep. se. alleg. 26. n. 4. Latio. ret. de Franchif. de Controv. inter Ep. & Reg. cum addit. Zach. Palqualter. l. 1. n. 399. & seqq.*

ENGIT
 III

Matriæ Ecclesiæ licet propriè vocetur cathedralis *c. venerabili. 22. de Verb. sign.* tamen etiam inferior venit, quæ alias Ecclesiis sibi subiectas habet, quali *Mater* Martini, quæ propterea *fiatiles*, nuncupantur. Text. in Trid. *sess. 21. de Ref. cap. 7.*

Baptismalis est, ubi sunt fontes Baptismatis pro baptizandis parochiantis; & quamvis baptismalis non necessariò inferatur ad parochialem, tamen plerumque parochialis baptismalis est, & contra, & fons baptismalis saltem non leve argumentum parochialis Ecclesiæ censetur. Quæ verò dicitur *parochia & parochialis Ecclesiæ*, & quæ constituitur, ac probetur, diximus supra n. 19. in Tir. XXIX. de Paroch.

Edificium porro Ecclesiæ inchoari non debet, nisi prius Episcopus ad locum accedat, ac cœmiterium publicè designet, ibique *crucem cum precibus fiat*; & in iactandis fundamentis *primum lapidem ponat*. Text. & Gl. in *c. nemo. 9. de Consecr. dist. 4.* non tamen requiritur, ut Episcopus personaliter ista peragat, sed poterit alteri, e. g. Vicario, aut personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ delegare. Azor. *Instit. mor. p. 2. lib. 9. c. 9. quest. 4.* Barbol. *de Off. Ep. p. 2. alleg. 26. num. 1.*

Consensus proinde Episcopi ad constructionem Ecclesiæ necessarius est, saltem tantus, si sciens non contradicat, vel ratificatione ex postfacto accedens. Azor. *d. l. 9. 6. Arch. d. alleg. 26. n. 2.* ubi addit, Episcopum prohibere non posse, si patronus dives Ecclesiæ sufficienter dotatam suis sumptibus ampliare & exornare. Pariter etiam exempti, si in loco non exempto ædificare velint, consensum Episcopi habere debent. Text. & DD. in *c. auctoritate. 4. de Privileg. in 6.* alias ædificatum acquiretur Episcopo Text. in *c. cum olim. 14. vers. præterea ubi gl. in v. revocari. X. de Pri-*

villeg. Chokier. de Jurisd. Ord. in exemptos. p. 2. quest. 45. num. 30. Quænam verò specialiter requirantur ad ædificanda Monasteria Regularium, diximus superius in Tir. *de Religiosis domibus.* & in Tir. *de Capellis Monachorum.*

Dubitari posset, an hodie Episcopus rectè licentiam concedat privata & domestica Oratoria construendi, in iisque celebrandi? Ratio negandi habetur in Concil. Trid. *sess. 22. de Sacrif. Missæ. c. 8.* Verùm interpretatio magis in praxi recepta est, quam etiam tradit Navarr. *de Privilegiis. Consil. 5.* & Barb. *ad d. c. 8. n. 16.* quòd Concilium tantum voluerit tollere abusum, ne passim sine rationabili causa in privatis domibus celebretur. Solent tamen tales licentiæ dari cum clausulis: ut locus sit decenter ornatus, à secularibus negotiis liber, desuper à conjugatis non inhabitatus. Item ut concessio intelligatur sine præiudicio Parochialis Ecclesiæ, ne ibidem conciones atque oblationes negligantur, & excipiantur dies Natalis Domini, Paschæ & Pentecostes, in quibus cessante impedimento Ecclesiæ Parochialis frequentanda est, & demùm, quòd in diebus festis audiendo Missam in Oratorio privato non satisfaciant, qui non sunt de familiâ personæ, cui licentia conceditur. Riccius *in Praxi aurea tom. 4. ref. 298.*

Præterea ad constructionem Ecclesiæ consideratur congrua dotatio pro conservatione ipsius pro luminaribus, stipendiis ministrorum & custodum, aliisque necessitatibus. *c. nemo Ecclesiam. 9. de Consecr. dist. 1.* Quòd si permittente Episcopo sine dote constructa fuerit Ecclesiæ, neque fundator aut hæres ejus amplius solvendo sint, aut cum effectu conventi possint, Episcopus de suo providere tenebitur. Text. & gl. not. in *c. cum sicut. 8. de Consecr. Eccl. f.* Antiquitus constitutum erat, ut cuilibet Ecclesiæ pro dote

Rkk kk

dote assignaretur *mansus unus* ab omnibus alijs fervitius liber, id est. tanta pars agri fertilis, quam boum in anno colere possit. Text. & gl. *in c. 1. de Censibus*. Hodie pro circumstantia temporum & locorum arbitrari solet Episcopus, quanta dos sufficiat.

7 Forma Ecclesiarum ex antiqua traditione oblonga esse consuevit, indicans naviculam Petri inter fluctus hujus mundi salvantem. Item Apostolos instituisse, ut si commode fieri possit, altare principale versus orientem erigatur, & Christianos ex antiqua pariter traditione solitos versus Orientem orare ex Clemente & alijs SS. PP. refert Azor. *d. p. 2. lib. 9. c. 3. q. 12*. Tradit verò Barbosa *Juris Eccles. univ. lib. 2. c. 2. n. 19.* ex Tostat. *sup. Matt. c. 6. q. 91.* & alijs, quod caput Ecclesie debeat *Septentrionem* respicere: id tamen non invenio apud Tostatum *cit. loc.* ubi solum de *Oriente* loquitur; forsitan librariorum hic error irreplevit. Et plures rationes hujus convenientis orationis adducit, præsertim cum Christus dicatur ad Orientem ascendisse. *Psal. 67. v. 34. ibi: Ispicite Deo, qui ascendit super calum caeli ad Orientem.* Et inde credatur venturus, juxta illud *Matt. 24. v. 27. Sicut exit fulgur ab Oriente & apparet in Occidente, ita erit adventus filii hominis.* Quia in re non videtur magna difficultas facienda, sicut pleraque templa videmus opportunitati locorum accommodata, in omni enim loco Deus, cujus sunt omnes mundi cardines & plagæ, decenter adorari potest, ut enim notavit Tostatus *d. 9. q. 91.* asserens superstitiosum fore, qui crederet, tantum versus Orientem adorari posse.

Circa reparationem Ecclesiarum ruinosarum omnium primò attendenda est consuetudo; alicubi enim, ut in Germania nostra ipsamet Ecclesie proprios redditus tum ex dotatione, tum ex obligatione, vel pijs

legatis collectos habent, ad fabricam Ecclesie, aliisque ipsius necessitates procurandis destinatos: alicubi plebi & populo, quem curat Sacerdos, eadem reparandi obligatio incumbit &c. Quòd si nulla specialis consuetudo probari possit, vel redditus ad fabricam deputati deficient, tenentur beneficiarii, qui ex Ecclesia utilitatem & fructus percipiunt. *c. 1. b. 1.* si verò rector beneficii contentus non percipiat, ut salva congrua sustentatione suas impensas ferre possit, ad collectionem inter populum, cui ibidem beneficii ministrantur, & vicinos deveniat. *W. Laym. lib. 4. tract. 2. c. 13. n. 10.*

Circa reparationem Ecclesiarum ruinosalium ruinosalium observanda est consuetudo Concilii Trid. *sess. 21. de Ref. c. 7.* quoniam nimirum Ecclesie parochiales (idem est de omnibus parochialibus declaravit S. Congregatio in eodem c. 7.) ex fructibus & proventus quibuscumque ad easdem Ecclesias quando liber pertinentibus restaurari debent, verò dicti Ecclesiarum redditus & proventus non fuerint, tunc omnes patroni, & illi qui fructus aliquos ex diets Ecclesie proventus percipiunt, aut in illorum dote parochiani omnibus opportunis medijs appellatione remota cogi ad reparationem poterunt.

Quia porò Concilium patronos, aliosque ex Ecclesia utilitatem & fructus percipientes per copulam *ET* conjungit, videtur omnes simul juxta proportionem reddituum & emolumentum arbitrio Episcopi vendendam in contributionem vocandi, cum omnes simul tangit regula, qui sunt commodum, sentiat & onus. In refectione tamen & beneficiis deducenda prioritas necessaria pro eorum sustentatione congrua juxta decentiam vite clericalis, non secundum exigentiam mundanae dignitatis, quam ampliandam non dari licentia

potius pro alimento ministrorum Ecclesiæ & pauperum, ac augendo cultu divino referat Barb. in Collect. ad d. c. 7. Trid. n. 10. Quod si ob notoriam egeitatem nemo ex predictis contribuere valeat, nec spes sit future reparacionis, Ecclesiæ ruinosa omnino destrui poterit, ac ejus jura & fundi dotales ad matricem Ecclesiæ, si filialis sit, vel aliam viciniorum auctoritate Episcopi transferri. In hac porro Ecclesiæ, ad quam sit translatio, erigendum est altare sub eadem invocatione, sub qua fuit Ecclesiæ diruta. Barbos. d. l. num. 25.

Itemque de beneficijs simplicibus dicendum, qua fuerunt in Ecclesiæ collapsa, ut auctoritate Episcopi alicui altari vicinioris Ecclesiæ cum omnibus oneribus & emolumentis, æquioribus invocationibus applicentur, si que in text. Trid. habetur.

Lapides verò & tigna destructæ Ecclesiæ quamvis olim non licuerit ad alium quam Ecclesiasticum usum applicare, scilicet ad ædificationem alterius Ecclesiæ, cap. ligna 38. de Consecr. dist. 1. hodie tamen facultatem concessit Concilium Trid. d. c. 7. ut Ecclesiæ diruta (id est, tam locus ipse, quam materialia. Rota apud Farin. p. 1. in posthum. decis. 107. n. 2.) in profanos usus non fordibus, ecclesiæ tamen ibidem cruce, converti possint.

Non posse autem ab Episcopo profanari cimiterium, sicut Ecclesiæ in d. decis. habetur. Item ligna picta vel alia materialia aliquo signo notata, ex quo noscerentur fuisse Ecclesiæ, ad vitandum scandalum non posse applicari ad fabricam laicalem ex Navar. de Spol. Cler. §. 18. p. ope fin. refert Barb. in d. c. 7. Trid. num. 24.

Est & notabilis doctrina Azorij Inst. mor. p. 2. lib. 9. cap. 23. quod si Ecclesiæ destruantur ex incendio, tumultibus bellicis, vel ut de novo reedificetur, non propterea amittantur indulgentiæ vel privilegia tali loco concessa, sed ad novum etiam ædificium extendenda sint, licet aliud sit, si in vindictam sceleris auctoritate superioris aliquis locus destruat.

TITULUS XLIX. De Immunitate Ecclesiarum, Cœmiterii & Rerum ad eas pertinentium.

SUMMARIUM.

1. Munus & immunitas quid significet.
2. Immunitas Ecclesiarum & Ecclesiastica differunt.
3. Immunitas localis excludit profanas actiones ab Ecclesiis.
4. Immunitas localis seu jus asyli quos protegat, vel non.
5. In Ecclesiis quales actus tolerentur salvâ earum reverentia.
6. Contractus in Ecclesia factus an valeat?
7. Immunitas localis protegens malefactores sine jure divini vel humani?
8. Circa immunitatem prævalent Canones legibus Civilibus.
9. Immunitati locali an possit derogare consuetudo?
10. Immunitas quibus locis competat.
11. Immunitatem an reperiat confugiens ad Sacerdotem referentem SS. Eucharistiam?
12. Immunitate non gaudent publici latrones, nocturni deppulatores agrorum, per assassinii crimen, vel proditorie occidentes, & qui dicantur tales.
13. An ad excludendam immunitatem copulative requiratur, ut delictum in Ecclesia, & simul ipse immunitatis commissum sit?
14. Circa delictum in Ecclesia commissum plura notabilia.
15. Immunitas Ecclesiæ an protegat occidentem in duello?
16. Immunitas quando denegetur reis læsæ Majestatis.
17. Ad immunitatem an possit proclamare, qui jam vincitur per Ecclesiæ aut Cœmiterium ductus, vel è carcere aut manibus licitorum elapsus fuit?

Kkkkk

18. Im-